DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

1. juni 2006 *

I sag C-169/05,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 234 EF, indgivet af Cour de cassation (Belgien) ved afgørelse af 4. april 2005, indgået til Domstolen den 15. april 2005, i sagen:

Uradex SCRL

mod

Union Professionnelle de la Radio et de la Télédistribution (RTD),

Société Intercommunale pour la Diffusion de la Télévision (BRUTELE),

* Processprog: fransk.

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, A. Rosas, og dommerne J. Malenovský (refererende dommer), J.-P. Puissochet, S. von Bahr og U. Lõhmus,

generaladvokat: D. Ruiz-Jarabo Colomer
justitssekretær: ekspeditionssekretær M. Ferreira,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 19. januar 2006,

efter at der er afgivet indlæg af:

— Uradex SCRL ved avocat A. Strowel og Rechtsanwalt G. Berrisch

— Union Professionnelle de la Radio et de la Télédistribution (RTD) og Société Intercommunale pour la Diffusion de la Télévision (BRUTELE) ved avocats E. Cornu og F. de Visscher

— den italienske regering ved I.M. Braguglia, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato D. Del Gaizo

— den svenske regering ved K. Wistrand, som befuldmægtiget

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved W. Wils, som befuldmægtiget,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 14. februar 2006,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 9, stk. 2, i Rådets direktiv 93/83/EØF af 27. september 1993 om samordning af visse bestemmelser vedrørende ophavsrettigheder og ophavsretsbeslægtede rettigheder i forbindelse med radio- og tv-udsendelse via satellit og viderespredning pr. kabel (EFT L 248, s. 15, herefter »direktivet«).

2 Anmodningen er indgivet under en sag mellem Uradex SCRL (herefter »Uradex«), på den ene side, og Union Professionnelle de la Radio et de la Télédistribution (herefter »RTD«) og Société Intercommunale pour la Diffusion de la Télévision (herefter »BRUTELE«), på den anden side, hvorunder Uradex har nedlagt påstand om, at RTD's medlemmer, og navnlig BRUTELE, tilpligtes at ophøre med at videresprede produkter pr. kabel, som hører til Uradex' repertoire.

Retsforskrifter

Fællesskabsbestemmelser

3 Direktivets 27. betragtning indeholder følgende udtalelse:

»[V]iderespredning pr. kabel af programmer fra andre medlemsstater er en handling, som er undergivet ophavsret og i givet fald ophavsretsbeslægtede rettigheder; en kabeldistributør bør derfor for hver enkelt programdels vedkommende indhente tilladelse fra samtlige rettighedshavere; disse tilladelser bør principielt gives gennem aftaler, [...]«

4 Direktivets 28. betragtning indeholder følgende udtalelse:

»[F]or at sikre, at udenforstående, som har rettigheder til enkelte programdele, ikke gennem indsigelser kan forhindre indgåede aftaler i at fungere gnidningsløst bør der, i det omfang det er nødvendigt af hensyn til de særlige forhold, der gør sig gældende ved videreprædning pr. kabel, fastsættes en forpligtelse for rettighedshaverne til udelukkende at udøve deres ret til at kræve tilladelse kollektivt gennem forvaltningsselskaber; retten til at give tilladelse bibeholdes dog som sådan, men måden, hvorpå denne ret udøves, bør reguleres i et vist omfang; heraf følger samtidig, at kabeldistributionsrettighederne stadig kan overdrages; [...]«.

5 Direktivets artikel 8, stk. 1, bestemmer:

»Medlemsstaterne skal sikre, at viderespredning pr. kabel af radio- og tv-udsendelser fra andre medlemsstater på deres territorium sker under overholdelse af gældende bestemmelser vedrørende ophavsret og beslægtede rettigheder, og at en sådan viderespredning finder sted på grundlag af individuelle eller kollektive kontraktmæssige aftaler mellem indehaverne af ophavsret eller beslægtede rettigheder og kabeldistributørerne.«

6 Direktivets artikel 9, som har overskriften »Udøvelse af retten til viderespredning«, bestemmer:

»1. Medlemsstaterne skal sikre, at den ret, som indehaverne af ophavsrettigheder og beslægtede rettigheder har til at give eller nægte en kabeldistributør tilladelse til viderespredning pr. kabel, alene kan gøres gældende gennem forvaltningsselskaber.

2. Har en rettighedshaver ikke overdraget varetagelsen af sine rettigheder til et forvaltningsselskab, anses det forvaltningsselskab, der varetager rettigheder af samme kategori, for at være berettiget til at varetage vedkommendes rettigheder. Varetager mere end et forvaltningsselskab rettigheder af samme karakter, kan rettighedshaveren frit vælge, hvilket af de pågældende forvaltningsselskaber der skal anses for at være berettiget til at varetage vedkommendes rettigheder. En rettighedshaver som omhandlet i dette stykke skal have de samme rettigheder og forpligtelser som følge af aftalen mellem kabeldistributøren og det forvaltningsselskab, der anses for at være berettiget til at varetage vedkommendes rettigheder, som de rettighedshavere, der har bemyndiget det pågældende forvaltningsselskab til at varetage deres rettigheder [...]

[...]«

Nationale retsforskrifter

7 Artikel 36, stk. 1, i lov af 30. juni 1994 om ophavsret og beslægtede rettigheder (*Moniteur belge* af 27.7.1994, s. 19297, herefter »loven«) bestemmer:

»Medmindre andet er aftalt, overdrager den udøvende kunstner eneretten til den audiovisuelle udnyttelse af hans præstation til producenten af det audiovisuelle mærke [...]«

8 Lovens artikel 51, som er indeholdt i afsnittet »Viderespredning pr. kabel«, bestemmer:

»I overensstemmelse med de foregående kapitler har rettighedshaveren og indehavere af ophavsretsbeslægtede rettigheder eneret til at tillade viderespredning pr. kabel af deres værker eller præstationer på de nedenfor fastsatte betingelser.«

9 Ved lovens artikel 53, stk. 1 og 2, som er indeholdt i samme afsnit, er direktivets artikel 9, stk. 1 og 2, blevet gennemført i belgisk ret under anvendelse af tilsvarende formuleringer som i direktivet.

Tvisten i hovedsagen

10 Uradex, som er et forvaltningsselskab, der varetager ophavsretsbeslægtede rettigheder for udøvende kunstnere, anlagde sag ved Tribunal de première instance de Bruxelles med påstand om, at det fastslås, at de selskaber, som er kabeldistributører og medlemmer af RTD, navnlig BRUTELE, har krænket de ophavsretsbeslægtede rettigheder, som Uradex forvalter, ved uden tilladelse fra Uradex — og dermed i strid med lovens artikel 51 og 53 — at foretage viderespredning pr. kabel af præstationer fra udøvende kunstnere, som tilhører det repertoire, Uradex forvalter. Endvidere nedlagde Uradex påstand om, at hvert af de pågældende selskaber tilpligtes at ophøre med at videresprede de pågældende præstationer pr. kabel.

11 Da Uradex ikke fik medhold i sagen, indgav det appel til Cour d'appel de Bruxelles.

12 Appelretten antog for det første, såvel hvad angår audiovisuelle som ikke-audiovisuelle præstationer, at de forvaltningsselskaber, der forvalter ophavsretsbeslægtede rettigheder, ganske vist har eneret til at godkende eller forbyde viderespredningen pr. kabel (herefter »retten til viderespredning«), men at retten hertil er begrænset af de rettigheder, som selskaberne har fået overdraget varetagelsen af.

13 Efter appelrettens opfattelse bestemmer lovens artikel 53, stk. 2, som gennemfører direktivets artikel 9, stk. 2, ikke, at et sådant forvaltningsselskab udøver retten til viderespredning for udøvende kunstnere, der ikke har overdraget varetagelsen af deres rettigheder til selskabet, således som det ifølge lovens artikel 53, stk. 1, er tilfældet for de udøvende kunstnere, som har overdraget deres rettigheder.

14 Lovens artikel 53, stk. 2, bestemmer alene, at forvaltningsselskabet »anses for at være berettiget til at varetage deres rettigheder«, hvilket i det væsentlige består i, at det oppebærer vederlaget for de pågældende præstationer og udbetaler det til indehaveren af rettighederne, da en sådan forvaltning overvejende er af administrativ art.

15 Endvidere er det appelrettens opfattelse, at Uradex ikke, henset til lovens artikel 36, hvad angår audiovisuelle produkter kan udøve retten til viderespredning pr. kabel selv for de udøvende kunstnere, som har overdraget varetagelsen af deres rettigheder til dette selskab. Denne bestemmelse opstiller nemlig en formodning for, at den udøvende kunstner har overdraget retten til viderespredning til producenten. Et forvaltningsselskab handler på vegne af de udøvende kunstnere, som det repræsenterer, og kan ikke forvalte flere rettigheder, end disse råder over. Der kan derfor kun kræves en tilladelse fra Uradex, såfremt selskabet i overensstemmelse med lovens artikel 36 afkræfter denne formodning med henvisning til aftaler mellem de pågældende udøvende kunstnere og producenterne, som udelukker, at retten til viderespredning er overdraget, eller, hvis dette ikke er tilfældet, såfremt det repræsenterer producenterne af de audiovisuelle produkter. Dette er imidlertid ikke tilfældet i den foreliggende sag.

16 Appelretten tog derfor kun påstanden delvis til følge. Dels fastslog den særligt, at BRUTELE ved at videresprede ikke-audiovisuelle produkter har krænket ophavsretsbeslægtede rettigheder for de udøvende kunstnere, som har overdraget varetagelsen af disse rettigheder til Uradex, og udstedte som følge heraf pålæg om, at disse viderespredninger bringes til ophør, medmindre der er indhentet tilladelse dertil fra Uradex, dels frifandt appelretten de sagsøgte parter.

17 Uradex indgav kassationsanke til Cour de cassation, hvorunder forvaltningsselskabet gjorde gældende, at et forvaltningsselskab hvad angår ophavsretsbeslægtede rettigheder, som rettighedshaveren ikke har overdraget det varetagelsen af, ikke blot ifølge lovens artikel 53 og direktivets artikel 9 anses for at være berettiget til at varetage rettigheder, som er begrænset til at oppebære nederlaget, men også ifølge

disse artikler har retten til videresprednng. Efter Uradex' opfattelse har et sådant forvaltningsselskab endog retten hertil hvad angår audiovisuelle produkter, da de nævnte artikler ikke sondrer efter, om retten til videresprednng er overdraget til tredjemand eller ej.

18 Cour de cassation har på denne baggrund besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Skal [direktivets] artikel 9, stk. 2, [...] fortolkes således, at når et forvaltningsselskab anses for at være berettiget til at varetage rettighederne for indehaveren af ophavsrettigheder eller ophavsretsbeslægtede rettigheder, der ikke har overdraget varetagelsen af disse rettigheder til et forvaltningsselskab, har dette selskab ikke beføjelse til at udøve indehaverens ret til at give eller nægte en kabeldistributør tilladelse til at videresprede en udsendelse pr. kabel, men kun til at forvalte de økonomiske aspekter af indehaverens rettigheder?«

Om det præjudicielle spørgsmål

19 Det fremgår af direktivets artikel 8, stk. 1, og af dets 27. betragtning, at en kabeldistributør ikke må videresprede de pågældende udsendelser, medmindre han ved aftale har opnået tilladelse fra alle indehaverne af rettighederne dertil, dvs. såvel fra dem, som har overdraget varetagelsen af deres rettigheder til et forvaltningsselskab, som fra dem, der ikke har overdraget rettighederne. Som modydelse for denne tilladelse modtager rettighedshaverne i princippet et vederlag.

20 For at kabeldistributørerne kan være sikre på, at de har erhvervet alle de rettigheder, som er knyttet til de videresprede programmer, og for at sikre, at udenforstående,

som har rettigheder til enkelte programdele, ikke gennem indsigelser kan forhindre, at indgåede aftaler, hvorved der gives tilladelse til viderespredning af de pågældende programmer, fungerer gnidningsløst, bestemmer direktivets artikel 9, stk. 1, imidlertid af retssikkerhedsmæssige grunde, at rettighedshaverne alene kan gøre retten til viderespredning gældende gennem et forvaltningsselskab. Hermed begrænser direktivet antallet af de personer, som kabeldistributørerne skal forhandle med for at opnå en tilladelse til viderespredning, navnlig mod betaling af et vederlag, samtidig med at direktivet respekterer alle de ophavsrettigheder og beslægtede rettigheder, som tilkommer rettighedshaverne.

21 Dette er baggrunden for, at direktivets artikel 9, stk. 2, bestemmer, at såfremt en indehaver af ophavsrettigheder eller beslægtede rettigheder ikke har overdraget varetagelsen af sine rettigheder til et forvaltningsselskab, anses det forvaltningsselskab, der varetager rettigheder af samme kategori, for at være berettiget til at varetage vedkommendes rettigheder. Hermed konkretiserer denne bestemmelse blot reglen i artikel 9, stk. 1, for den særlige situation, som en sådan rettighedshaver befinder sig i.

22 Når direktivets artikel 9, stk. 2, bestemmer, at forvaltningsselskabet anses for at være berettiget til at varetage »vedkommendes rettigheder«, fastsætter den i øvrigt ingen begrænsning hvad angår rækkevidden af varetagelsen af indehaverens rettigheder. Det følger således ikke af bestemmelsens ordlyd, at en sådan varetagelse kun vedrører de økonomiske aspekter af de pågældende rettigheder og ikke omfatter retten til viderespredning.

23 I øvrigt følger det af overskriften til direktivets artikel 9, »Udøvelse af retten til viderespredning pr. kabel«, at alle bestemmelserne i denne artikel netop vedrører denne ret.

24 I forbindelse med tvisten i hovedsagen skal dog tilføjes, at direktivet ikke er til hinder for en overdragelse af retten til viderespredning, således som det fremgår af direktivets 28. betragtning. En sådan overdragelse kan ske såvel i medfør af en aftale som en lovsformodning. Direktivet er således ikke til hinder for, at en forfatter, en udøvende kunstner eller en producent som følge af en national retsforskrift, såsom lovens artikel 36, stk. 1, fortaber sin ret som »rettighedshaver« af nævnte ret i direktivets artikel 9, stk. 2's forstand, med den følge, at ethvert retsforhold, der består i medfør af denne bestemmelse mellem ham og forvaltningsselskabet, ophører.

25 Af de anførte grunde må det forelagte spørgsmål herefter besvares med, at direktivets artikel 9, stk. 2, skal fortolkes således, at når et forvaltningsselskab anses for berettiget til at varetage rettighederne for indehaveren af ophavsrettigheder eller ophavsretsbeslægtede rettigheder, der ikke har overdraget varetagelsen af disse rettigheder til et forvaltningsselskab, har dette selskab beføjelse til at udøve indehaverens ret til at give eller nægte en kabeldistributør tilladelse til at videresprede en udsendelse pr. kabel, hvorfor selskabets varetagelse af indehaverens rettigheder ikke er begrænset til de økonomiske aspekter af rettighederne.

Sagens omkostninger

26 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Tredje Afdeling) for ret:

Artikel 9, stk. 2, i Rådets direktiv 93/83/EØF af 27. september 1993 om samordning af visse bestemmelser vedrørende ophavsrettigheder og ophavsretsbeslægtede rettigheder i forbindelse med radio- og tv-udsendelse via satellit og viderespredning pr. kabel skal fortolkes således, at når et forvaltningsselskab anses for berettiget til at varetage rettighederne for indehaveren af ophavsrettigheder eller ophavsretsbeslægtede rettigheder, der ikke har overdraget varetagelsen af disse rettigheder til et forvaltningsselskab, har dette selskab beføjelse til at udøve indehaverens ret til at give eller nægte en kabeldistributør tilladelse til at videresprede en udsendelse pr. kabel, hvorfor selskabets varetagelse af indehaverens rettigheder ikke er begrænset til de økonomiske aspekter af rettighederne.

Underskrifter